

2023-05-02

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: UBN 2023–125

Uppföljning av strategin *Ett drogfritt Nacka för unga*

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har utifrån sitt ansvarsområde som hemkommun följt upp strategin *Ett drogfritt Nacka för unga*. Det har gjorts genom att samtliga rektorer för Nackas kommunala och fristående grund- och gymnasieskolor har ombetts besvara utbildningsenhetens enkät om arbetet mot ANDT (alkohol, narkotika, dopning och tobak). Av de 38 tillfrågade rektorerna svarade 15 på enkäten (sju grundskolerektorer och åtta gymnasieskolerektorer). Rektorerna har i samband med utskicket också informerats om Nacka kommuns webbsida med samlad information om arbetet mot ANDT. Utbildningsenheten har i samband med vårens rektors- och huvudmannamöten informerat om strategin och vilket stöd som finns att få i kommunen.

Skolorna har ett nationellt uppdrag att undervisa eleverna utifrån läro- och kursplanerna på området. Skolorna anordnar också föräldraföreläsningar som anordnas av olika aktörer. Samarbetet med Mini-Maria och polisen upplevs fungera väl. Men arbetet är en utmaning för skolorna i och med att tillgången till droger ökat, användningen går ner i åldrarna och det är en mer drogliberal hållning i samhället generellt sett. Det upplevs också som en utmaning att både hitta rätt sätt att påverka ungdomarna på och göra det på ett evidensbaserat sätt. Goda exempel efterlyses av både grund- och gymnasieskolans rektorer.

Utbildningsenheten kommer att vidarebefordra rektorernas synpunkter till berörda enheter i Nacka kommun. Utbildningsenheten kommer också att undersöka möjligheterna att erbjuda skolorna stöd i arbetet med ANDT, till exempel i form av en workshop.

Ärendet

Nacka kommuns strategi *Ett drogfritt Nacka för unga* anger mål och riktmärken för ett samhälle för unga som är fritt från narkotika och dopning. Strategin gäller för alla som arbetar på kommunens uppdrag och förutsätter ett engagerat och medvetet arbete inom alla kommunalt finansierade verksamheter. I allt arbete som är kopplat till barn och unga

ska det verkas för och informeras om nolltoleransen mot droger. Alla nämnder har utifrån sina ansvar uppdraget att tillse att strategin genomförs och att följa upp det arbetet inom sitt område.

Rektorerna har ett långtgående ansvar för området i den dagliga verksamheten och respektive huvudman, det vill säga Valfärd skola för de kommunala skolorna och respektive fristående skolas huvudman, har ett ansvar att tillse att skolorna uppfyller styrdokumentens krav och också att stötta skolorna med deras uppdrag.

Utbildningsenheten har utifrån utbildningsnämndens ansvarsområde som hemkommun ombett samtliga kommunala och fristående rektorer för Nackas grund- och gymnasieskolor besvara en enkät om deras ANDT-arbete¹. Utbildningsenheten har frågat vilka utmaningar skolorna ser, vad som fungerar bra och om det finns något som kommunen kan göra för att stödja rektorerna i deras arbete utöver den information som finns samlad på Nackas webb. De skolor som genomfört Stockholmsenkäten tillfrågades dessutom om de har gjort särskilda insatser med anledning av resultaten.²

Rektorernas svar på utbildningsenhetens enkät

Av de 38 tillfrågade rektorerna svarade 15 på enkäten (sju grundskolerektorer och åtta gymnasieskolerektorer). Även om inte samtliga rektorer har svarat är de svar som inkommit till viss del samstämmiga. Rektorernas svar är sammanställda per skolform.

Grundskolans rektorer

Utifrån resultaten på Stockholmsenkäten har elevhälsan gjort ett arbete med elever och personal. Det har anordnats föräldraföreläsningar med Non Smoking Generation, Mini Maria, Polarna och socialtjänsten som informerat om missbruk och hur föräldrar ska gå till väga för att få svar på sina frågor. Information har också förmedlats om andra aktörers arbete, till exempel kyrkans.

Skolorna tycker att samarbetet med ovan nämnda aktörer är viktiga och fungerar väl. En skola framhåller samarbetet mellan kommun och vårdnadshavare som välfungerande. En skola framhåller vikten av personliga relationer med eleverna och att det är framgångsrikt i det förebyggande arbetet. Det framhålls också att arbetet med dessa frågor ingår i den ordinarie undervisningen.

Det är dock en utmaning för skolorna att det har skett en ökad tillgång till droger i samhället och att de är så lättillgängliga, liksom att bruket av droger går ner i åldrarna. En skola menar att de måste arbeta mer förebyggande, men det är också en utmaning att det ska ”landa” rätt hos eleverna. Ett par skolor menar att de tar gärna emot tips på personer som är duktiga på att arbeta med dessa frågor, till exempel nämns tidigare samarbete med

¹ ANDT=Alkohol, Narkotika, Doping, Tobak

² Stockholmsenkäten vänder sig endast till elever i årskurs 9 och gymnasiets år 2

Boo församling som framgångsrikt. Efterfrågan på stöd gäller både material och rådgivning som ska vara anpassat och inte få motsatt effekt hos eleverna.

Gymnasieskolans rektorer

Alla gymnasieskolor har inte genomfört Stockholmsenkäten och av de som har gjort det är det en skola som utifrån resultaten har gjort insatser utöver ordinarie arbete. En noggrann analys har gjorts, personalen har fortbildats och föräldramöten har anordnats på temat (ibland tillsammans med andra gymnasieskolor).

Flera skolor nämner att mycket av arbetet mot ANDT fungerar väl. Det finns ett bra samarbete med Mini-Maria och polisen. En skola nämner att ämnet tas upp av skolsköterskan på hälsolektionen i år 1 inför hälsobesöket. Annat som nämns är att tät bemanning i skolan är en framgångsfaktor liksom tät kontakt med polisen. Den skola som arbetar med ”case-metodik” framhåller att den metoden fungerar väl för att diskutera och utbilda kring komplexa frågor.

Skolorna upplever det som utmanande att samhället har blivit mer drogliberalt och tillåtande. Ungdomarna har till exempel drogliberala förebilder inom musik, film och populärkulturen.

Liksom grundskolornas rektorer anser gymnasieskolans rektorer att det är svårt att hitta insatser som har effekt hos ungdomarna, både utifrån evidens och utifrån det svåra att påverka på rätt sätt. Förebyggande evidensbaserade insatser som bygger på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet efterlyses. Föreläsningar om droger är inte aktuellt – ungdomarna vet mer än vuxna. Ett förstärkt samarbete med Polarna nämns som en möjlig insats. Kommunens föreläsningar för vuxna nämns också som en positiv insats.

En skola nämner svårigheten med att skolan inte får drogtesta en elev som misstänks vara påverkad, om eleven vägrar. Polisen hinner inte komma och när skolan gör en orosanmälan till socialtjänsten får de ingen återkoppling på grund av sekretess och skolan står kvar med problemet. En annan skola nämner också att det är svårt att få hjälp av andra samhällsaktörer när en elev hamnar i beroende.

Det påpekas att resultaten från Stockholmsenkäten tog alldeles för lång tid för skolorna att få och att informationen om föräldraföreläsningen ”Hjälp jag har en tonåring” inte kom ut i god tid. Det upplevs också som otydligt vem i kommunen som ansvarar för dessa frågor. En skola efterlyser ett fungerande samarbete med socialtjänsten.

Utbildningsenhetens kommentarer

Utbildningsenheten kan konstatera att skolorna upplever att de har ett väl fungerande arbete mot ANDT, men att det finns utmaningar. Skolorna arbetar utöver den läro- och kursplanestyrd undervisningen även med olika insatser. Några rektorer efterlyser tips på

framgångsrikt och evidensbaserat arbete med frågorna, det måste landa ”rätt” hos eleverna. Utbildningsenheten kommer att vidarebefordra rektorernas synpunkter till enheter i kommunen som arbetar med ANDT-frågor och Stockholmsenkäten. Utbildningsenheten kommer också att undersöka möjligheterna att erbjuda skolorna stöd i arbetet med ANDT, till exempel i form av en workshop.

Utbildningsenheten har i samband med enkätutskicket till rektorerna länkat till kommunens webbsida om Ett drogfritt Nacka för unga där Nacka kommun samlat användbar information om det drogförebyggande arbetet, både för skolor och för vårdnadshavare. Utbildningsenheten har också uppmärksammat strategin på vårens rektors- och huvudmannamöten och var den samlade informationen finns.

Utbildningsenheten planerar att från och med nästa års elevenkät till grundskoleelever (årskurs 6 och 8) att komplettera enkäten med en fråga om ANDT, som ett led i utbildningsnämndens årliga uppföljningsarbete: ”I skolan lär jag mig om riskerna med alkohol, narkotika, dopning och tobak”. Utöver att svaren blir en del av utbildningsnämndens ordinarie kvalitetsarbete blir det även ett underlag för respektive rektors och huvudmans kvalitetsarbete.

Ekonomiska konsekvenser

Förslag till beslut innebär inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Syftet med Nacka kommuns strategi *Ett drogfritt Nacka för unga* är att främja barns och ungdomars hälsa.

Carina Legerius
Enhetschef
Utbildningsenheten

Jill Salander
Utbildningsexpert
Utbildningsenheten